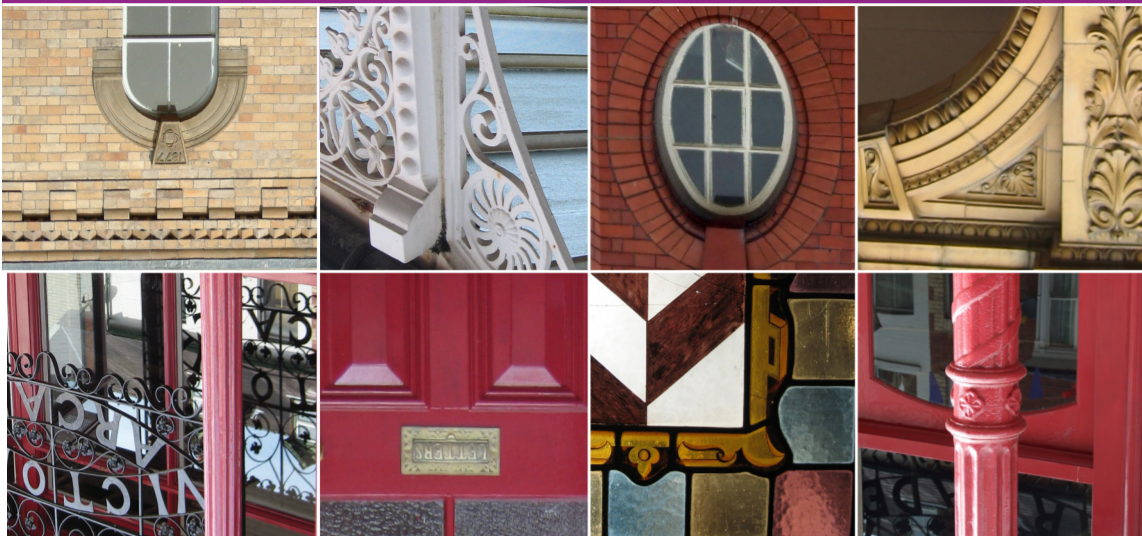

Llywbr Treftadaeth Tref Llandrindod Llandrindod Wells Heritage Trail

Treftadaeth Powys Adeiledig Powys Built Heritage

Llywbr Treftadaeth Tref Llandrindod

Llandrindod Wells Heritage Trail

Datblygodd Llandrindod yn gyflym iawn yn ail hanner y 19 Ganrif fel tref ffynhonnau flaenllaw a ddaeth yn lle i arddangos y manylion pensaernïol diweddaraf. Mae modd gweld bron pob math cydnabyddedig o fanylyn dylunio Fictoraidd ac Edwardaidd o amgylch y dref. Mae pob adeilad yn unigryw, ac mae tystiolaeth o ddylanwadau sawl arddull bensaernïol, gan gynnwys Gothig, Celf a Chrefft, Art Deco ac Art Nouveau.

Er gwaethaf crebachiad yn ffyniant y dref wrth i'r ffynhonnau ddod yn llai ffasiynol, mae'r drefwedd Fictoraidd yn parhau'r un fath heddiw.

Dilynwch y llywbr yma a'i fyrdau arddangos i weld rhai o'r enghreifftiau gorau.

Llandrindod Wells developed very rapidly in the second half of the 19th century as a leading spa town becoming a showcase for the latest architectural design and almost every recognisable type of Victorian & Edwardian design detail can still be seen around the town. Every property is unique and there is evidence of the influences of many architectural styles including Gothic, Arts & Crafts, Art Deco & Art Nouveau.

Despite the drastic decline of the town's fortunes, when the spa lost its fashionability, the unaltered Victorian townscape still remains today.

Follow this trail and its display boards to see some of the best examples.

Darluniau archif trwy garedigrwydd Ameguddfa Maesydd a Mr P. Jenkins
Cynhyrwyd ar ran Cyngor Sir Powys gan Trimast Systems Ltd, Llandrindod © 2008

Archive images courtesy of Radnorshire Museum and Mr P. Jenkins
Produced on behalf of Powys County Council by Trimast Systems Ltd, Llandrindod Wells © 2008

www.powys.gov.uk/heritage

Arddulliau Pensaernïol Llandrindod

Roedd creu'r argraff gywir yn bwysig dros ben yn niwylliant Oes Fictoria, ac roedd y tu allan i'r adeilad yr un mor bwysig â'r tu mewn; roedd yn adlewyrchu cyfoeth a statws y perchennog.

Ganlyniad uniongyrchol datblygiad y dref fel cyroffan ffynhonnau yw ei hiaith a'i hurddas pensaernïol ac mae hyn yn esbonio graddfa ac ansawdd trawiadol amgylchedd adeiledig y dref. Mae yma enghreifftiau cain o hyd o dylunio, adeiladu a defnyddiau'r cyfnod. Roedd goruchafiaeth brics coch a llechi yn ganlyniad uniongyrchol i'r fraith eu bod ar gael yn rhywyd i'w mewforio, ac roedd gan y tai broffiliau diddorol - addurniadau cain mewn teracota, marmor neu haearn brwr, a'r defnydd o gerrig neu ffridau mewn haenau. Mae dylanwad y mudiad Celf a Chrefft ar ddiwedd y 19 Ganrif i'w gweld yn y simneiau uchel, y waliau â theils patrwm cen pysgod, ffenestri codi gyda barrau gwydro yn y rhan uchaf yn unig, portyllau, a llu o falconiau a'r arddull Art Nouveau gyda'i llinellau'n chwyrlio a'i phlanhigion yn ymnyddu drwy'i gilydd.

Mae adeiladau canol y dref yn rhai tri neu bedwar llawr yn ddeithriad, a'r gwastad fertigol sy'n denu sylw. Mae hyn i'w gweld yn amlwg yn eu helffennau unigol fel y ffenestri codi a'r ffenestri to, y tyredau a'r cynn sinnai tal addurnol.

Ferandâu, Balconïau, Canopïau a Rheiliau - y ferandâu neu'r canopïau gwyrdd a'r balconïau pren a haearn yw'r manylion sy'n nodweddu'r dref fwyaf. Yn wahanol i enghreifftiau eraill o dylunio'r cyfnod Fictoraidd, a oedd yn tueddu i gael ei ddylanwadu

gan dueddiadau ffasiwn y dinasoedd, byddai crefftwyr lleol yn cynnwys dylanwadau arddulliol eu hardaloedd eu hunain.

Simneiau a thoeau - Mae gorwel Llandrindod wedi'i gyfoethogi ag amrywiaeth ac addurn y simneiau, y teils crib, a manylion addurnol y teryniadau.

Tyran a thyredau - Ar adeiladau pwysig y dref ar y corneli, ceir tyrau neu dyredau o wahanol arddulliau, weithiau'n grwn ac weithiau'n sgwâr gyda chopâ pigfain neu wastad arnynt. Mae'r rhain yn cynnig enghreifftiau cyffrous o waith copr, plwm a theils.

Drysau - Y drws oedd y mwyaf amlwg, ac yn aml y mwyaf addurnedig o rannau allanol yr adeiladau. Byddai'r drysau panelog, gyda phaneli o wydr yn aml, ac wedi'u paentio mewn llwy cyfoethog, ac wedi'u gosod o fewn adwyon o'r maint priodol cynyddu rhywysg y mynedfeydd. Mae colofnau a bwâu gwaith brics wedi'i fowldio, addurn teracota a theils ymysg y manylion a oedd yn ychwanegu at y drysau. Mae colofnigau rhychiog a phennau colofnau ar y cymteddau yn dystiolaeth ddiddorol o ffasiwn y cyfnod. Mae celfi'r drws dolenni, cnoewyr drws, ac ati hefyd yn aml yn rhai trymion.

Ffrynnt siopau - Yn ffodus i Llandrindod, cadwyd llawer o'r ffrynntiau siopau Fictoraidd, sy'n ychwanegu'n fawr at gymeriad y dref. Mae'r rhain yn cynnwys gwaith haearn addurnol, pren wedi'i fowldio, colofnigau, consolau, dellt awyru a thu blaen panelog i'r grisiau wedi'u hysbrydoli gan yr arddull glasurol. Mae manylion cymhleth yn aml i lawer o'r ffrynntiau siopau yng nghanol y dref, gyda gwyrdd crwm mewn nifer o ffenestri siopau ac mae manylion mosaig gwreiddiol wedi para ar drothwyau llawer o'r siopau.

Ffenestri - Mae ffenestri yn un o'r elfennau adellu mwyaf arwyddocaol ar unrhyw adeilad, gan fod eu hardull a'u maint bob amser yn effeithio ar gymeriad a diwyg yr adeilad. Mae ffenestri ar sawl arddull i'w gweld yn Llandrindod.

Llandrindod Wells Architectural Styles

Creating the right impression was very important in Victorian culture and the exterior of the building was just as important as the interior; it was a reflection of the occupant's wealth and status.

The town's architectural language and elegance is the direct result of its evolution as a spa resort which explains the impressive scale and quality of the built environment found within the town. The town still contains fine examples of period design, construction and materials. The dominance of red brick and slate was a direct result of their ease of importation and houses had spectacular profiles - rich ornamentation in terracotta, marble or cast iron and the use of banded stone and brick. The influence of the Arts & Crafts movement at the end of the 19th century can be seen in tall chimneys, tile-hung walls with fish-scale tiles, sash windows with glazing bars only in the upper sash, porthole windows, a plethora of balconies and Art Nouveau with its swirling lines and writhing plant forms.

Buildings in central Llandrindod are invariably three or four storeys with a distinct vertical emphasis, which is accentuated by their individual elements, such as sash and dormer windows, turreting and tall ornate chimney stacks.

Verandas, Balconies, Canopies & Railings - The most characteristic feature of the town are the cast-iron and glass verandas or canopies and the wooden and iron balconies. Unlike other elements of Victorian design,

which tended to be influenced by the fashion trends in cities, local craftsmen embodied stylistic influences from their particular areas.

Chimneys & Roofs - The sky-line of Llandrindod has been enriched by the variety of detail and ornamentation of chimneys, ridge tiles and finials the ornamental detail of which is to be cherished.

Towers & turrets - Important corner buildings across the town are frequently topped with towers and turrets of various designs, sometimes circular and some square with pointed or flat tops, providing exciting examples of copper, lead and tile work.

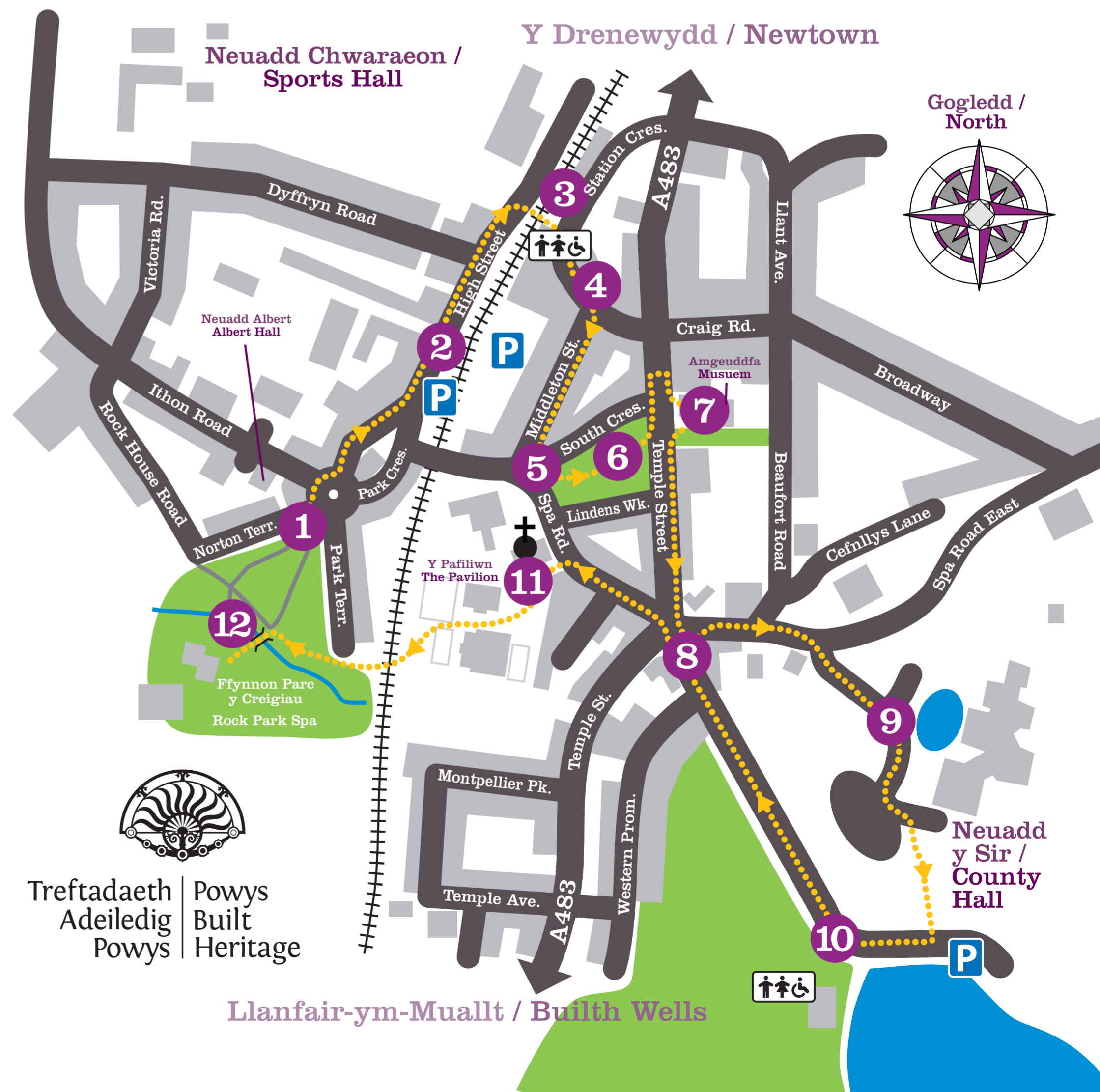
Doors - The most prominent and often the most decorated area of the exterior was the doorway. Panelled wooden doors, often with glazed panels, ac wedi'u gosod o fewn adwyon o'r maint priodol cynyddu rhywysg y mynedfeydd. Mae colofnau a bwâu gwaith brics wedi'i fowldio, addurn teracota a theils ymysg y manylion a oedd yn ychwanegu at y drysau. Mae colofnigau rhychiog a phennau colofnau ar y cymteddau yn dystiolaeth ddiddorol o ffasiwn y cyfnod. Mae celfi'r drws dolenni, cnoewyr drws, ac ati hefyd yn aml yn rhai trymion.

Shop fronts - Fortunately for Llandrindod, many original Victorian shop fronts have been retained, which greatly enhance the town's character. These incorporate ornate iron work, moulded timber, classically-inspired pilasters and consoles, ventilation grilles and panelled stall risers. There is quite often intricate detailing to many shop fronts in the town centre, with curved glass featuring in a number of shop windows and original mosaic detailing remaining on many of the shop thresholds.

Windows - Windows form one of the most significant construction elements of a building, their style and proportions always affect its character and appearance and there are many different styles of windows to be found within the town.

Allwedd / Key

- 1 Y Gwalia
The Gwalia
- 2 Stryd Fawr
High Street
- 3 Yr Orsaf
The Station
- 4 Stryd Middleton
a Station Crescent
Middleton Street
& Station Crescent
- 5 Sgwâr Plas Winton
Plas Winton Square
- 6 Gerddi'r Deml
Temple Gardens
- 7 Gerddi Coffa
Memorial Gardens
- 8 Yr Automobile Palace
The Automobile Palace
- 9 Gwesty'r Pump House
The Pump House Hotel
- 10 Y Llyn
The Lake
- 11 Y Pafiliwn Ac Eglwys Y Drindod
Sanctaidd
The Pavilion and Holy Trinity Church
- 12 Ffynnon Parc Y Creigiau
Rock Park Spa

Menter Treftadaeth Trefwedd Llandrindod (THI)

Rhaglen grant i wella adeiladau oedd hon ac fe gafodd ei defnyddio rhwng 2004 a 2009 i helpu i adfer a chynnal treftadaeth bensaernïol Llandrindod trwy waith atgyweirio ac ail osod o safon uchel. Amcan y Fenter oedd cyfrannu at adfywiad a chynaliadwydd eiconomaidd y dref, yn ogystal ag adfer a chynnal cymeriad pensaernïol a hanesyddol yr adeiladau. Y Loteri Treftadaeth, Cadw, Cyngor Sir Powys, Llywodraeth Cynulliad Cymru a chronfeydd Amcan 2 Ewropeaidd oedd yn ariannu'r rhaglen. O ganlyniad i'r Fenter, mae nifer o adeiladau wedi'u hadfer i'r gogoniant a oedd yn perthyn iddynt yn y gorffennol. Achubwyd nifer ohonynt a oedd ar fin mynd i ddfancoll, a llywyddwyd i ailosod nifer o nodweddion pensaernïol allweddol a oedd wedi difannu dros y blynyddoedd.

Llandrindod Wells Townscape Heritage Initiative (THI)

This was a building improvement grant programme that was operated within the centre of Llandrindod Wells between 2004-09 to help restore and maintain the architectural heritage of the town through high quality repair and reinstatement work. The objective of the THI was to contribute to the economic regeneration and sustainability of the town, as well as restoring and maintaining the architectural and historic character of the buildings. The programme was funded by the Heritage Lottery, Cadw, Powys County Council, Welsh Assembly Government and European Objective-2 funding. As a result of the THI, a number of buildings have been restored to their former glory, with several being brought back from the brink and a number of key architectural features that had been lost over time being successfully re-instated.

Treftadaeth Powys Adeiledig Powys Built Heritage

Llanfair-ym-Muallt / Builth Wells

